

Muistio

10.9.2025

VN/27529/2025

VN/27529/2025-OKM-1

Ehdotus opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta

1. Asian tausta ja asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2024 lain ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta (1077/2024, jatkossa kokeilulaki). Esitys liittyi pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjauksiin, jotka koskevat ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin ja toiminnanohjauksen uudistamista. Lailla toteutetaan kahdeksanvuotinen kokeilu ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksesta. Kokeiluun valitaan enintään 40 koulutuksen järjestäjää, joiden järjestämisluvut korvataan määräajaksi kokeiluluvilla.

Kokeiluluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä on pääsääntöisesti oikeus järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja. Lisäksi kokeiluluvan saanut koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutusta tarvittaessa myös työvoimakoulutuksena ja englannin kielellä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää neljän vuoden välein koulutuksen järjestäjien kanssa neuvottelut koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua koskevista tavoitteista. Tavoitteet kirjataan opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutuksen järjestäjän väliseen sopimukseen, ja tavoitteiden toteutumista seurataan kokeilun aikana.

Tällä asetuksella säädetään niistä tutkinnoista ja osaamisaloista, jotka voidaan jättää kokeilussa mukana olevan koulutuksen järjestäjän kokeiluluvan ulkopuolelle.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Rajattavat tutkinnot

Pykälän lueteltaisiin tutkinnot ja osaamisalat, joita opetus- ja kulttuuriministeriö voisi päätöksellään rajoittaa ammatillisen koulutuksen kokeilusta annettavilla järjestämisluvilla. Kokeilulain 5 §:n mukaan tutkinto tai osaamisala voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä rajata pois koulutuksen järjestäjän kokeiluluvasta, jos:

- 1) kyseisen tutkinnon tai sen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkintojen tai osaamisalojen keskimääräisistä järjestämiskustannuksista;
- 2) kyseiseen tutkintoon tai osaamisalaan liittyvää osaamista säännellään lailla tai asetuksella taikka sitä koskee Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus; tai
- 3) tutkinnon tai osaamisalan laaja järjestämisoikeus heikentää olennaisesti kyseistä koulutusta erikoistuneesti tämän lain voimaan tullessa tarjonneiden koulutuksen järjestäjien asemaa.

Rajoitettavat tutkinnot ja osaamisalat olisivat seuraavat:

Metsäalan perustutkinto ja ammattitutkinto metsäkoneenkuljetuksen osaamisala, lentokoneasennuksen perustutkinto, lentoasemapalvelujen ammattitutkinto, lentokonetekniikan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Tutkinnot ja osaamisalat olisivat rajoitettuja kokeilulain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Tällaisten keskimääräistä selvästi kalliimpien koulutusten järjestämisen vapauttaminen saattaisi siirtää merkittävästi koulutuksen rahoitusta tiettyihin koulutuksiin ja tietyille koulutuksen järjestäjille. Näitä tutkintoja ja osaamisaloja olisi tarpeellista voida rajoittaa, jotta opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi mahdollisuus vaikuttaa ammatillisen koulutuksen rahoituksen kokonaisuuden suuntaamiseen.

Energia-alan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto voimalaitostekniikan osaamisala, talotekniikan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto kylmäasennuksen osaamisala, kaivosalan perustutkinto kaivostyön osaamisala, kuljetusalan ammattitutkinto palvelukuljetusten osaamisala, tavarakuljetusten osaamisala, metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala ja henkilökuljetusten osaamisala, logistiikan perustutkinto kuljetuspalvelujen osaamisala ja lentoasemapalvelujen osaamisala, maarakennusalan ammattitutkinto liikennealueiden ylläpidon osaamisala ja infra-alan kuljetusten osaamisala, rakennusalan perustutkinto maarakennuskoneenkuljetuksen osaamisala, tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto kirjastoautopalvelujen osaamisala, ympäristöalan ammattitutkinto jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljetuksen osaamisala. Osaamisalat olisivat rajoitettuja kokeilulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella. Energia-alan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen voimalaitostekniikan osaamisalaa koskee painelaitelaki (1144/2016) ja valtioneuvoston asetus painelaiteturvallisuudesta (1549/2016). Tutkintojen osaamisalan ammatillinen koulutus on painelaitelaissa määriteltyjen pätevyyskirjojen saamisen edellyttämää koulutusta. Talotekniikan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kylmäasennuksen osaamisalaa koskee ympäristönsuojelulaki (527/2014) ja valtioneuvoston asetus fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016). Tutkintojen osaamisalan ammatillinen koulutus on ympäristönsuojelulaissa määriteltyjen pätevyysvaatimusten saamisen edellyttämää koulutusta. Osaamisaloja, joihin liittyy kuljetusalan koulutusta, säädellään lailla liikenteen palveluista (320/2017). Lisäksi edellä mainitut metsäalan perustutkinnon ja ammattitutkinnon metsäkoneenkuljetuksen osaamisalat soveltuvat myös tällä perusteella rajoitettaviksi tutkinnoiksi, sillä niitä yhtä lailla koskee laki liikenteen palveluista.

Liikunnanohjauksen perustutkinto, liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinto, liikuntapaikka-alan ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto, musiikkialan perustutkinto, musiikkituotannon ammattitutkinto, porotalouden ammattitutkinto, saamenkäsityöalan ammattitutkinto, saamenkäsityöalan erikoisammattitutkinto, tanssialan perustutkinto ja valmennuksen erikoisammattitutkinto. Tutkinnot olisivat rajoitettuja kokeilulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella. Näiden ammatillisten tutkintojen järjestäminen on vakiintuneesti erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien vastuulla. Nämä koulutuksen järjestäjät ovat usein pitkälle erikoistuneita ja tutkintoa koskeva osaaminen on keskittynyttä. Mikäli toiminta avattaisiin laajasti myös muille koulutuksen järjestäjille, saattaisi se vähentää näiden koulutuksen järjestäjien opiskelijamääriä ja siten heikentää olennaisesti niiden toimintaedellytyksiä.

3. Esityksen vaikutukset

Asetusehdotuksella ei ole merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia. Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilun vaikutuksia on arvioitu laajasti hallituksen esityksessä HE 161/2024 vp.

4. Valmistelu

Asetus on valmisteltu virkатыönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Asetus ei ole ollut erillisellä lausuntokierroksella, sillä asetuksesta on voinut lausua hallituksen esityksen (HE 161/2024 vp) lausuntokierroksen yhteydessä. Lausuntokierroksella annetuissa palautteissa kokeiluasetuksen rajoituksia pääasiallisesti kannatettiin. Muutamat koulutuksen järjestäjät esittivät, että myös kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon tulisi olla rajoitettu tutkinto. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto ei kuitenkaan ole samalla tavoin yksinomaisesti tiettyjen koulutuksen järjestäjien vastuulla, kuin asetuksessa muut kokeilulain 5 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella rajatut tutkinnot. Oikeus järjestää kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoa on tällä hetkellä 30 koulutuksen järjestäjällä, joko suomen ja/tai ruotsin kielellä.

5. Asetuksenantotoimivalta

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain (1077/2024) 5 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja osaamisaloista.

6. Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2025.